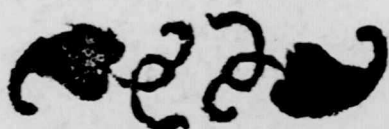

AD TRAN-

SILVANOS QUI A CA-
THOLICA FIDE ALIENATI
ad Sabellium, seu Praxeam, seu Pau-
lum Samosatensem et ad Arium vel
ad Nestorium vel Photinum
degenerarunt Paræ-
neticon.

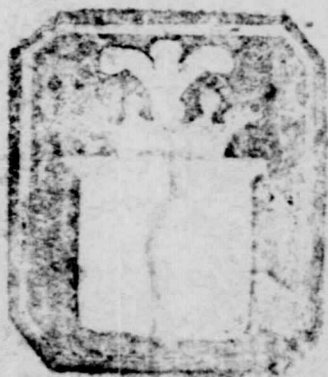
PETRO ILLICINO

Iuris vtriusq; Doctore, et Ca-
nonico Olomucensi
Authore.

ANNO

M. D. LXXXI.

SERENISSIMO,
ET INVICTISSIMO PRIN-
CIPi, ET DOMINO, DOMINO STE-
phano. I. Poloniae, Russiae, Prussiae, &c. Regi:
Magno Duci Lituaniae, Catholicae Religionis
Defensori pientissimo: Petrus Illicinus,
Iuris vtriusq; Doctor, Canonicus
Olomucensis Salutem &
foelicitatem.

Magnificum quidem, & gloriosum est semper
habitum (Serenissime Princeps) & à Deo
munus est, à suis populis arcere, & debellare,
ac superare hostes, victorias atq; manubias ex ipsis
deportare: Ciuitates, & oppida, & Arces expugnare,
ac subijcere, Regna errigere, legibus & institutis, atq;
ordinibus componere, stabilire, ac firmare. Sed, cum
ista temporum varietati subiaceant vt fluxa & caduca:
multo est magnificentius, & gloriosius in ciuitates &
in Regna, Christi Dei, & Domini nostri doctrinam,
Religionem, fidem, atq; cultum, eiusq; ministros redu-
cere, ijsq; suum locum, suam dignitatem & officij ac
functionis exercitationem restituere: quemadmodum
Rex ille tantopore laudatus Iozaphat fecit, & ore ^{2. Par.}
Prophético celebratus ob Sanctae Ciuitatis, et Templi ^{17.}
Dei reaedificationem, & Sacerdotum, captiuorumq;

A ð

liberationem, & dimissionem, Persarum Rex Cyrus. Etenim immortalem hæc vitam & coronam immarcescibilem in coelis apud Deum afferunt: nec cum mundi ætate cadunt, & intereunt. Quid de Constantino Imperatore illo magno à Sacris Scriptoribus memoretur nosti: qui cum in Nicænam illam Synodum Ecclesiarum Pastores aduocasset, ipsiꝑꝑ multos querelarum inter se versantium libellos obtulissent: eius iudicium expectantes: suscepit quidem eos: sed postridiè illis conscissis in humili sella in eorum medio posita iussus sedens: iudicare inter eos renuit, quibus tanquam Dñs à Domino Ihesu factis subesse, nō autem de ipsis iudicare deberet: atqꝫ ad fidei negotium, cuius causa conuenerant, deffiniendū humiliter adhortatus est, vt quid sibi, & imperio suo subiectis credēdum esset haberetur compertum, quod firmiter teneri mandaret. Cumqꝫ Sancti illi trecenti, & decem & octo Patres aduersus Sabellianos, Arrianosqꝫ: ac alios hæreticos fidei nostræ Canonem fecissent, & vniuersis ita credendum esse diffiniuissent, ipse omnibus exilij pœnam constituit, qui confessionem huiusmodi non susciperent. Edictum quoqꝫ in hæreticos seuerissimū promulgauit: & Ecclesias eis abstulit: & aqua, et igne interdixit: & Catholicis sedes suas, & dignitatē atqꝫ authoritatē Præsulat⁹ restituit. Theodosij quoqꝫ, & Marciani, & Arcadij, et Valent: & alteri⁹

Constantini gesta in Asia, in Ægypto, in Aphrica, in
Græcia, in Italia, & in Hispanijs (vt spero) nosti: siue
in Synodis Oecumenicis, siue extra Synodos: in fidei
Catholicæ defensionem. Sanctiones vero pragmati-
cas pro Ecclesijs, proq; Episcopis & clericis editas, in
suo codice, Iustinianus Imperator digestas nobis re-
liquit: quarum obseruationem, cuiusuis præeminentiae
& sublimitatis Principes Sanctissimi tenuerunt, &
sunt tutati. Hæc omnia illos efficiunt Illustriores, &
beatiores: quàm Coronæ, & Sceptra, & Imperium,
vel Argenti, vel Auri gemmarumue splendor. Im-
mortalem namq; & nunquam interituram gloriam
in coelis adepti sunt. Ad te igitur Rex (vt fortissime,
ita pientissime) transeo. Ingenti quidem laude omni-
umq; prædicatione & admiratione digna sunt, quæ
Tu, aduersus Regni tui hostes indefesso animo, & in-
exhaustis laboribus, & robore militari gessisti, et ad-
huc geris: quorum merito triumphos, & laureas &
populeas, & ciuicas tibi deberi Coronas per totam
Europam & Asiam populi profiteri debent: & docti
viri suorum ingeniorū foetibus perpetuitati tuum no-
men consecrare tenentur. Sed (quod & Te sentire pro
tua sapientia, tuaq; modestia non dubito) infinitis mo-
dis sunt illa minora his, quæ pro fidei Catholicæ in
Regno tuo, & in Dacia minore, seu Transyluania res-
titutione & subleuatione aggressus es facere, & quo-

Phil. 4.

vidiè insignibus incrementis prouehis, & vel diruta
vel iacentia erigis: & Christi doctrinæ Magistros, &
Doctores, & ministros eo reuocas, vt Sancta, & Cat
tholica fides hæreticorum impietate labefacta, suum
recuperet splendorem. Quid his tuis inceptis maius?
quid probabilius? quid celebrius? quid summa illa, &
æterna, beataq; pace (quæ omnem sensum superat)
dignius? quid accommodatius? quid ad eam hæredi
tatem, quam Deus nobis in filio suo promisit assequē
dam aptius? Christus pro quo dimicas, & laboras,
cuius tu in Sancta Ecclesia gloriam, & honorem pro
curas, merces tua est magna nimis: quæ Abraham, &
Semini eius, et Sanctis, pñsq; Regibus promissa est.
Perge verò (Christianissime Princeps) vt Sanctum
te illū Stephanum Hungarorum Regem referas: qui
certè pro tuo Sceptro intercessor est: cuius tu nomen et
cor geris. Cæterum ad Sancti tui Catholicæ fidei per
Transylvaniam redintegrandæ propositi adiuumen
tum meum esse censui: aliquem ingenioli mei foetum
edere, qui Annos duos continuos et medium lauda
bilis memoriæ Paulo Episcopo in Albensi Ecclesia
Canonici, et Archidiaconi, et vicarij officio fungens
operam præbui, et sermone latino ad clerum concio
nes habui, et de visitatione ac reformatione Ecclesia
rum, deq; habenda Synodo libellum conscripsi:
Tuæ verò Illustrissimæ, ac Generosissime familiæ fui

obseruantissimus. Quamobrem tempore, quo Tu
Transylvaniam foeliciter tuo Principatu gubernādam
assumpsisti, librum aduersus Sanctissimæ Trinitatis,
et Christi personæ hostes conscribere sum aggressus;
quem adhuc sub incude habeo. Sed primum ad here-
ticos Paræneticon scripsi, et ad tuas manus transmit-
tere volui. Cum verò mihi non esset eius hominis ad
te venientis copia, cui tutò committerem: suppressi
hactenus. In præsentia Typis excusum Maiestati Tue
trado: vt si studium meum probaueris, in Transylua-
niam tuo consensu transferri curem. Librum porrò
meum de officio, ac potestate Regis in Ecclesia Dei,
quem ad te per familiarem meum miseram, tunc in lu-
cem edam; cum tuæ Maiestati placuisse, ac satisfacisse
cognouero; cuius lectio non Regni tantum ad-
ministrationi, et conseruationi: verùm etiam
Ecclesiæ Christi defensionem (quam
toto conatu intendis) vtilissi-
ma ni fallor est futura
Vale.

PETRVS ILLI

CINVS I. V. DOCTOR, PRO-
THONOTARIVS APOSTOLICVS, ET
Canonicus Olomucensis Transiluanis fidei Catholi-
cæ desertoribus, & Sabellij, vel Praxeæ, vel Pauli Sa-
mosatenfis, vel Arii, vel Photini Sectatoribus Lu-
men, & gratiam à Deo Patre et eius Ætero-
no, verocq; Filio consubstanti-
ali precatur.

NVllus grauior potest esse morbus (viri fratres)
quàm is, qui ab ægrotante non sentiatur: sicut
Lethargus est, vel in vltum cõuersa febris: dum
enim sic laborans medicinam adhibere non curat:
sensim tabescit et interit. Cum homine sic malè affecto
siquis vos comparet et remedia velit malo vestro ad-
hibere: non debetis (quantum ego iudico) ei succen-
sere, aut ab eo auersari: modo vestram eiusmodi prius
ostenderit et comprobauerit ægritudinem. Ante le-
gem peccatum fuisse ab humano genere ignoratum
probat Apostolus. Quod in hominibus dominatum Rom:
exercebat: per legem verò cognitio data est peccati: 3. 5.
quo intellecto ad animarum nostrarum Medicum,
promissum scilicet à mūdi et præuaricationis initio se-
men confugerent per legem tanquam Pædagogum
aliquem perducti: vbi enim se quis benè habere credat
B

ei non opus esse Medico Saluator noster affirmat. Et vos nō ab simili in statu esse videmini; qui, quanto sitis in salutis vestræ discrimine, non intelligitis, & ad lætifera vobis illata vulnera quamprimū curanda non conuertimini. Tota vestræ infoelicitatis misereatur, & vestrum deflet interitum Europa. Soli vos vestri obliti vestrum non curatis exitium; non Urbium tantum penatiumq; vestrorum ruinam & exitium, non opum rapinas; non agrorum depopulationes; non corporum cælorum immanitatem: non strages; non captiuitatis iugum (quæ Pannoniarum partes circumquaque passæ sunt) sed maius, & perniciosius in vobis malum dolemus, & deploramus (ò miserandi Transyluani,) Humana & temporalia si eripiātur, vel succendantur, & depereant: recuperari, & instaurari, & conquiri rursū possunt, tecta, villæ, vrbes, & Arces iterum construi; ditio & Regnum propagari; sed quæ vos paulatim deperditis; nulla (ut video) assumpta prouidentia, non reuertentur ad vos amplius: si non celerrimè prospexeritis, & cum his cætera quæ vos seruare posse fallimini, amittetis. O infoelicem; florentissimam quondam, & opulentissimam Transyluaniam; crudelis est, & in Caucaſo enutritus, qui te non defleat pereuntem, & in æternum cadentem interitum? Efferunt aliqui te laudibus; quòd ab Imperatoribus illis Romanis culta, ornata,

& colonijs decorata es : quod populis bellicosissimis
referta: metallis, Auro, Argentoq; diues: armentis, &
gregibus innumeris plena. Nobilitate quoq; præ-
stans: natura contra hostes externos munita: monti-
um iugis inaccessis circumuallata. Sed quid tibi (ô
miserrima) ista profunt? Dicam tibi quod res est, tan-
quam ægrotanti palato lautissima edulia: tanquam
insanienti opes & delitiæ. Liceat Apostoli ad te ver-
bis vti. Excitare, euigila, exurge quæ dormis, & ex- Ephe. 5.
urge à mortuis & illuminabit te Christus. Intellige
(Transyluania in te ipsam sæuissima) infirmitatem &
ægritudinem tuam mortalem: Letargum excute viti-
cis & cauterijs, alioqui proculdubio in æternum pes-
ribis. Qui tibi assentantur falsi sunt Prophetæ, illis si-
miles quos apud Hieremiam Dominus mendacia lo- Hier. 6.
cutos, & in eius nomine falsa prophetasse dixit: dum
eis non esset locutus & prædicassent pacem belli im-
minentis tempore. Ego tuæ salutis amore compulsus:
hæc ad te scribo: vt te seruari posse ad mortem ægro-
tantem ostēdam, & Pharmacum tibi, (& si amarum)
proponam: nisi Romanos illos Ciues M. Antonium,
vel Catonem imitari placeat, qui sibi mortem cōsciue-
runt, & circumligata vulnera dilacerarunt. Et quidem
vt illi, quibus vel membrum tabidum abscinditur: vt
totum seruetur corpus: vel ignis admouetur, quo can-
cer extinguatur: aut vena inciditur, Medico primum

inimici fiunt: sani verò effecti gratias ei agunt, & mercedem addunt. Sic vos principio hæc prælegentes, acerbissimo feretis animo: et laceſſiti furore inſenſiſſimi in me feremini. Verùm ſi, quam vobis adfero medicinam, ſuſceperitis: tum liquidò agnoſcetis quantum ego ſalutem veſtram dilexerim: amara enim eſt, & palato ingrata medicinalis potio: quia morbo contraria eſt.

Aperite hic (Viri Generoſi) aures: & animos præparate veſtros, vt quæ dixero alius inſigantur.

Quantos à Ioanne Hungariæ Rege fluctus: & quàm graues, ac varias procellas: quot turbines veſtra in Republica pertuleritis: non eſt opus recensere. Adeò enim recentia ſunt mala, vt omnia adhuc in mentibus vigeant: tamen nulla pernicies maior: nullum grauius malum: nulla inſœlicior calamitas, quàm quod à Patrum noſtrorum fide vos à falſis, & impijs Doctõribus ſeduci permiliſtis, dum eos primum quaſi per riſum in Catholicorum deſpectum (quorum vos ſubmouit inuidia) imprudenter audiuiſtis: deinde per apertam pertinaciam veſtras in Ciuitates accerſuiſtis, & Eccleſias illis profanandas commiſiſtis, & ſuggeſta deturpanda decreuiſtis: vt de illis cathedræ fierent peſtilentiæ: & Sacra, Diuinaq; omnia peruertenda eorum manibus tradidiſtis: et turbas, tumultusq; in diſputationibus eis permiliſtis: quæ omnia contra Di

uinam, humanamq; legem: contra Dei dispositionem:
 contra Imperatorum omnium Sanctiones : contra
 Hungariæ ac vestræ Prouinciæ præclarè mihi cogni-
 ta Decræta vos admisistis : & nunquam expiabili (si
 non poenitudo citò intercedat) peccato vos obstrin-
 xistis, quod celeriter vestras affliget animas : & æter-
 nis afficiet cruciatibus. Et de propiciato peccato non Eccle. 5.
 sitis securi : quia vos adhuc tutetur non tam Carpas-
 thus, quàm Prudentissimi, & veræ pietatis (vt audio)
 studiosissimi Principis vestri Stephani de Bathor fi-
 dei Sanctæ integritas, quem respexit hætenus Deus,
 & eius causa vobis adhuc gratiæ tempus relaxat, pa-
 tienter vos expectans : cuius benignitas vos ad poe- Rom. 2.
 nitentiam inuitat : si fortè non thesauris etis vobis se-
 cundum duritiam, et impietatem cordis iram in diem
 iræ, et reuelationis iusti iudicii eius : dissimulat enim Sap. 11.
 peccata hominum propter poenitentiam : qui non
 vult aliquem perire : sed omnes saluos fieri, atq; ad 1. Timo.
 agnitionem veritatis venire. Cum euertere D. Sodo-
 mam, et Gomorrhæam vellet, etiam propter decem se Gen. 18.
 populis illis ignoscere velle affirmavit : et ob solum 4. Reg.
 Dauidē se Hierosolymas seruaturū dixit: et ob Ioseph 19.
 Ægyptum sustinuit : et impio Laban Iacob causa be-
 nefecit. Sic dico quod res est, vnius Catholici Princi-
 pis causa vos sustinuit hætenus Dominus : Sed festi-
 nate vestro exitio prospicere : Dei enim erga vos ira

peruenit ad summum, quem deseruistis et despexistis: atq; vt Israëliticus populus sub malis Regibus ad Baal à Deo defecit, ita et vos à verò Deo, ad Mahometum paulatim ab impijs, et sceleratis doctoribus traduce mini, qui à Sathana inducti sunt Antichristos se profiteri.

Sub Ferdinando Imperatore Christianissimo: cum Regis Iohanis filius seditiosissimus cum Isabella Matre reuocatus à vobis fuisset: venerunt vestram in terram de Vuitemberga Martini Lutheri discipuli: eos imprudentissimè vos suscepistis: audistis, et tum scholis, tum Ecclesijs præfecistis. Sic labefacta est inter uos antiqua, et uera religio. Confessionem, seu confessionem potius Augustanam rectæ fidei professione abnegata, suscepistis, vt sapientiores uos, quàm totus hactenus fuisset, et esset Mundus, ostenderetis nouitatibus oblectati: sicut cum peregrina quædam mercimonía in Vrbes afferuntur, suas uult quisq; ostentare opes: ne cum uulgo comparetur, uel (ut ait in libro de Spiritu sancto cap. VII. contra Eunomianos Basilii) quemadmodum elegantiae in uestitu studiosi nouam formam semper communi præferunt, consueta enim fastidiunt, et contra uetera uelut friuola se extolunt. Antiqua ut obsoleta omnia reputastis: et sicut in deserto populus Dei de Manna aiebat: nauseat anima nostra super cibo isto: sic Vos Catholicæ, Orthodoxæ

neque fidei affecti fastidio carnes maluistis in saturitate
M. Lutheri comedere. Bene ambulabatis, et fascinari
vos, atque à via recta deduci passi fuistis, sed quid Deo
sic permittente vobis contigit? certè quod de populo
pertinacissimo, & capitosissimo per Dauidem inquit
Dominus. Non audiuit populus meus vocem meam: Psal. 80.
& Israël non attendit mihi, & dimisi eos secundum
desideria cordis eorum: ibunt in adinventionibus suis:
dimisit certè vos Deus, & Sathana robur inter
vos cæpit. Nam à Luthero ad Caluinum degenera-
stis, & altaria, templa, & quælibet loca demoliti estis,
& profanastis: & nihil sacrum, nihil uè sanum in ve-
stris terris reliquistis. Ecclesiæ bona quæ sitiueratis:
dirripuistis vel occupastis: et fidei Christianæ vix ali-
quod vestigium dimisistis integrum. Venit ad vos à
Deo per Catholicum Imperatorem missus Episco-
pus: vos annis tribus vix tollerare potuistis, et Chris-
ti ordines relegastis: & iterum factionibus studuistis,
& Iohanis Regis filium aduocastis. Et contigerunt
vobis posteriora prioribus peiora seu deteriora. Exi-
erat à vobis Medicafter Doctor Blandrata, qui non
solum Theologiæ: sed etiam aliarum Artium: quas
immeritò profitebatur est imperitus, prout benè mihi
est notus. Rediit ex Allobrogibus Serueti Sathanismo
labefactatus, & statim ex vobis aliquos sua contagio-
ne infecit: & Regulum seduxit vestrum: & paulatim

Deut. 13.

cladem ingentem intulit: quem Blandratam vos illico debuiſtis iuxta Domini Mandatum in Deuterono. ſcriptum interficere. Sed debacchari cum Diabolo paſſi eſtis: ut tenebras uobis offunderet. O miſerrimos Tranſylvanos. Ecce quomodo ueſtras in uias dimiſit Deus, poſteaquam à prima, & antiqua illa uia declinaſtis. M. Luthero aperta ianua. Trinitatem plerique ueſtrum, & Filij Dei Æternitatem negant: & ſimplicem hominem Chriſtum eſſe cum Ebionitis, & Photinianis affirmant. Sic à Luthero ad Caluinum, à Caluino ad Seruetum, hoc eſt ad Noethum, ad Sabelium, ad Paulum Samofatenſem, ad Photinum, & ad Mahometum degenerarunt: ô impiam, & ſceleratam, ô funeſtam, & gladio ultore perlequendam infaniam atque degenerationem. Deum & Dominum ueſtrum abieciſtis? & licet uobis, ut populo Iſraëlitico exprobrabat Moſes: ſic loqui. Heccine reddis Domino popule ſtulte & inſipiens? Nunquid non eſt ipſe Pater tuus, qui poſſedit, & fecit, et creauit te? Deum qui te genuit dereliquiſti, et oblitus es Domini creatoris tui. Deos alienos aſſumpſiſtis quos non cognouerunt Patres ueſtri, et noui, recentesque uenerunt. Quid hoc malo damnabilius? Quid æternis ſupplicijs dignius? Quis ueſtram non defleat inſœlicitatem? Quis Dei ſui tantum perferre poſſit ſiccis oculis contemptum? Quis non mortem potius eligat quam ſilentiũ tenere?

Sine

Sine Deo facti estis, vos Sathanæ tradidistis in prædam, (ô miseri) Iudæis multo deteriores facti estis. Illi Mat. 22.
enim errarunt non intelligentes Scripturas quæ de Christo erant; & ipsum ignorabant, & vnde venisset, Ioan. 8.
& quo iret, eos latebat (vt illis obiecit Dominus) si enim non ignorassent: nunquam Regem gloriæ crucifixissent (ait Paulus.) Vos autem cum Christum 1. Cor. 2.
Ihesum Deum & hominem accepissetis, & illuminati essetis: eum negastis. Illi accepto Barraba Christum abiecerunt: Vos illius Diuinitatē contemptui, & derisui habuistis, & repuistis vno recepto latrone Blandrata, qui Barrabba est deterrior. Totam proscripistis Christi personam, vt vobis magis Pauli conueniat illud quàm Galatis. Ante oculos vestros Christus proscriptus est. Quid vobis accidere infoelicius poterat? Cur Sathanam in Blandrata excepistis? & Christū extra Ciuitatem vestram scilicet Ecclesiam, vt crucifigeretur eiecistis? Profanos, & impios toti orbi vos reddidistis: vt nec ipsi Turcæ vos laudent. Mendaces constituistis Prophetas, Patriarchas, Christum, Apostolos, Martyres, Confessores, Doctores quotquot ab orbe vbiq; extiterunt, & Ecclesiarum pastores, & populos omnes, & Imperatores, Reges, & Principes qui Christo nomen dederunt. Conciliorum etiam Nicæni, Constantinopolitani, Chalcedonensis, & Ephesini (quæ vt quatuor recepta sunt Euangelia) diffini-

tionem & fidem (proh scelus) in vestris indoctissimis pestilentiae cathedris falsam iudicastis : cum illi omnes Blandratae, & Francisci Dauidis Patrem diabolum & eorum Patres Noethum, Praxeam, Sabellium, & Paulum Samosatensem post Ebionem exortos statim refellerint, & tanquam flammam extinxerint: Vos autem ex inferis venientes suscepistis. O ignominiam, ô impietatem eiusmodi supplicijs prosequendam, quæ aduersus Ciuitatem constituit in Deuteron, Deus, quæ à falsis Prophetis corrupta esset. Et quis sic mente capta capita vestra compulit? Scelestissimus Medicafter vnus & Concionator indoctissimus vnus, per inanem Philosophiam & stultissimam fallatiam, Hi vos ad Ebionem, ad Praxeam, ad Nicolaitas, ad Sabellium, ad Paulum Samosatensem, hoc est, ad Sathanam traduxerunt. Habet iam Vuaius da Zapolianus quem dilexit, & eius ductor Michaël Chakij, qui disputantes daemonum turbas introduxit, & audiuit. Habete & vos, qui Blandratae assentimini cum Diabolo & angelis eius partem : quia Deum negastis, & Athei facti estis. Nam qui Filium non honorificat, Deum non honorificat; et qui Filium non habet, nec Patrem habet. Colligite vos ipsos (miseri rimi) et nulla iniecta mora reuocate factum, et decus antiquum vestrum : mentem reuocate, et sapientiam quam perdidistis : vitam reuocate in morte iacentes:

Deut. 13,

Ioan. 8.

1. Ioan.
2.

veritatem reuocate mendacissimis delusii blasphemis:
Dei Filium reuocate quem in exilium expulistis, et Sa-
athanam aduocastis: salutem reuocate, et Deum denique
ipsum à quo excidistis: alienos abijcite Deos. Blan-
dratam, et Franciscum Daudidis, et id genus Sathanæ
filios, et quomodo in Deutron: mandauit Deus, in Deut. 13
eos animaduertite, ipsos educite ac lapidibus obruite:
alioqui breui vos Dei manum in corpora, et animas
vestras experiemini qui sic minatur: Si acuero ut ful-
gur gladium meum: si arripuerit iudicium manus Deut 32
mea: reddam ultionem inimicis meis, et his qui odes-
runt me retribuam. Ad vnius insanissimi capitis Blan-
dratæ suasionem tanta estis passi, quem ego refutare,
atque contundere præsens non refugiam Verbi Diui-
ni gladio et virtute, in hac mea senectute: si me Prin-
ceps vester Stephanus accire voluerit: et vos audire
non recusaueritis. Et quando sub Lazaro Schvendi
Cassouix cum vestræ sectæ homine à Lutheranis et
Caluinianis disputatio facta est, res aliter cessisset si
ego ad fuisset, perinde ac ad eundem Lazarum me-
ituum (si vocarer) asserueram. Noluit autem Deus à
Lutheri, et Caluini discipulis suscipere seruitiū: quia et
illi à recta desciuerunt religione. Absens iam satisfacere
in multis, et magnis occupationibus et meæ fortu-
næ fluctibus scribendo volui: prout Spiritus mihi di-
ctauerit Christi: qui utinam cor auferat vobis lapi-

deum, et det cor carneum, et illuminatos habere mentis
Ephē. 3. oculos secundum diuitias gloriæ suæ, et corroborari vos in interiore homine, et ipsum habitare per fidem in cordibus vestris, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis quæ sit latitudo, et longitudo, et sublimitas, et profunditas: scire etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi, ut impleamini in omnem plenitudinem Dei.

Ante omnia verò aperiemus uobis quantum in Barathrum, et aquarum diluuium incideritis. Subinde uerò Ebionitas, Sabellianos, et Samosatēnos, seu Seruetianos, et Photinianos refellemus: et ueritatē uobis Christianam in Concilijs Œcumenicis expositam comprobabimus. Agendum est uobiscum primo, sicut cum Arianis magnus ille Theodosius Imperator Constantinopolin accersitis in secunda Œcumenica Synodo egit.

Ephē. 4. Creditis ne ante vos vnquam de Deo rectam, et veram fuisse in mundo fidem? Creditisne per hanc fidem Christi Regnum fuisse in Gētibus erigendū, & eius corpus, hoc est, Ecclesiam edificandam? Creditisne hoc Christi Regnū per omnes Gentes statui oportuisse: ac illud in aperto, & manifesto Dei cultu, & perceptæ fidei professione? Creditis usq; ad Mundi exitium idem Regnū esse inuictum permanfurum? Recipitisne antiquæ, nouæq; legis libros? Fidemne vllam

Chaldeis, & Hæbreis, qui antè Christum extiterint, habetis? qui vel Thargum (vt vocant) translationem videlicet, ex Hæbraico in Chaldaicum sermonem vel Thalmud, id est, expositionem, & traditionem reliquerunt? Quod si Prophetas magis diligitis, aliquam né authoritatem priscis sapientibus tribuitis: qui vel inter Ægyptios, vel inter Chaldæos, vel inter Græcos fuerunt? Per horum sententias vos contundemus, hoc est, per sacros vtriusq; Instrumenti libros, per Chaldæos & Iudæos, qui antè Christum scripserunt, per Sanctos omnes nostros Patres, Martyres, & Doctores: per Imperatorum, & Regum leges: per Conciliorum diffinitiones, & demum per Philosophorū clarissimas voces, qui Chaldæos, & Hæbreos audiuerunt: vt sic vobiscum solus sit assecla diabolus, si non iterum ad veri Dei cultum, oues errantes, & morbidæ reuertemini pulsas seu potius combustas Blandrata, Francisco Davidis, & eorum sectatoribus: sicut Seruetum Calviniani combusserunt: obstruenda enim sunt talia dæmonum ora, vt Christus demonstrauit, cum demonium eiecit dicens: obmutesce, & exi ab homine: Sic & vos ad Blandratam dicite. Mar. 1. Obmutesce, & exi de Transyluania: in arida & desertata loca, vel te in porcos immitte, ac proijce te in mare: Mat. 8. vt apud Genesarenos est factum.

Aggrediamur iam quæ pro nostræ huius paræ

neſeos argumento , ac ſumma propoſueramus. Pri-
mum illud fuit : an credatis ante vos aliquando fuiſſe
de Deo fidem & religionem veram; an potius nun-
quam , ſed à vobis inchoatam; hoc non exiſtimo vos
affirmare, niſi Sathanam in Deum receperitis. Porro
ſi antè vos aliquando veram fuiſſe fidem creditis : ex-
plicandum eſt vobis : quonam tempore fides iſta rea-
cta floruerit: & penes quos , & in quibus fuerit. Nam
quamcunq; vos ætatem adduxeritis quæ Chriſtum
receperit : & quoscunq; fidei Chriſtianæ profefſores
nominaueritis, per eos confutabimini.

Probandum eſt ergo vobis, quòd Chriſti fidem
à Mundi exordijs ceptam , vſq; ad mundi finem per-
manere inuictam oportuerit , & quidem notam & a-
pertam. Et quia per hanc, Regnum Chriſti edificatur,
& à Sathanæ Synagoga diſcernitur , & ſeparatur; eti-
am ipſum (quæ eſt eius Eccleſia) ſemper extitiſſe in
aperto vt Ciuitatem ſuper montem poſitam efficitur.

Pſal. 2.

Quoniam etiam Chriſto à Patre omnium gètium hæ-
reditas promiſſa eſt; oſtendemus vt ipſam Chriſti Ec-
cleſiam , ita & fidem eſſe , quæ per omnes linguas , &
omnes terras inuenitur diſfuſa : non quæ vno in ſæ-
culo; aut vna tantum in lingua , ſeu prouincia inuenta
eſt. Ex quib; fidei veritatē colligemus , vt ea ſit neces-
ſario habenda, quæ nunquam defecerit, nunquā uicta
fuerit ab inferorum , hoc eſt, hæreſeon portis; nunquā

destiterit in aperto esse; si qua verò alia per vnum aliud
quod tempus, & vna tantum in Prouincia post Apo-
stolorum prædicationem in aliquibus extiterit, & de-
fecerit, refutata & repulsa: eam efficiemus falsam, & à
pestilentiae Cathedra profectam esse. Atq; hinc ad
Blandratae & Francisci Daudis, & talium scelerato-
rum Sathanismum refellendum descendemus: & ape-
riemus vobis necessario, non tantum hæreticos, et im-
pios eos esse: verum etiã Atheos & Antichristos illos,
aduersus quos Ioannes Euangelista scripserit.

Fuit olim B. Augustini tempore Donatistarum
maledictum; quòd Ecclesia Dei vniuersalis non esset,
nisi eo modo quod aliquando vna in Prouincia esset,
et alibi deficeret, interdum in alia: & sicut Luna, modò
se occultaret, modò appareret, sic suo tempore in Afs-
rica sola veram fidem, Christiꝑ Ecclesiam apud se
esse asseruerunt. Contra eos scripsit multos libros Au-
gustinus: & in pleno Cōcilio facta collatione, sunt re-
futati, & explosi: ac postea Imperatorum Romanorū
lege puniti. Quamobrem si Augustini legissetis libros,
non esset hoc loco multum elaborandum, vt quæ hic
proposuimus probaremus. Adiungemus igitur de
Christi fide, atq; Ecclesia vtriusq; Testamenti testi-
monia, quod vniuersalis & per omnes generationes
prædicanda, & inuenienda fuerit: atq; ita ea sit vera
Christi & fides, et Ecclesia, quæ huiusmodi sit: con-

traria verò falsa et impia : et post Christum intelligo,
et eius Euangelij Præcones. Ante ipsum enim uniuersalis non fuit religio, sed gentis Israëliticæ particularis :
quia illum populum tantum Deus ex multis elegit, in
quo habitaret; ut rectè cantauit Propheta Regius. No-
tus in Iudæa Deus, et in Israël Nomen eius magnum.
Et rursus Benedictus Dñs Deus qui habitat in Hierusalem. Item, semen Abraham serui eius, et filij Iacob electi eius. Et in Deuter. sic Moses. Pars enim Domini populus eius, Iacob funiculus hæreditatis eius. Et ad eos hoc modo locutus est Deus. Eritis mihi Regnū Sacerdotale, et gēs sancta. Et in Leuitico. Ambulabo inter vos, et ero De⁹ vester, vosq; eritis populus meus, ego Dñs Deus vester. Et ad eosdē Moses. Te elegit Dominus De⁹ tuus; ut sis ei populus peculiaris de cunctis populis qui sunt super terrā: non quia cunctas gentes numero uincebatis, iunctus est uobis Dominus, et elegit uos, cum omnibus populis pauciores sitis : sed quia dilexit uos Dominus, et custodiuit iuramentum quod iurauit patribus uestris. Et Christus principaliter ad eos missus fuit; quando autem se indignos illi reddiderunt, eo non cognito, sed denegato, ad gentes promissio est translata illis repudiatis; et tunc facta est Catholica uera Dei religio, et gentium admissa est plenitudo; et sunt in semine Abraham benedictæ omnes gentes. Hoc significauit per parabolas
lam

Iam Christus quam de Patre, seu Rege locutus qui
Coenam, seu Nuptias filio suo fecit, & amicos inuita-
uit suos: qui vocati venire noluerunt: & tum seruos
suos ad uias, et sepes, Paterfamiliâs misit qui omnes ad
Coenam introducerent, & intrare compellerent. Iu-
daicus namq; populus ad Filij Dei Regnum vocatus
fuerat: sed venire abnuït, & se indignum constituit:
atq; ita Christus Apostolos, & successores, ad Gen-
tes omnes ad prædicandum Euangeliũ misit, qui ad
eius Regnum vocarent. Hoc etiam per aliam Parabo-
lam significatum fuit, in qua operarij ponuntur, qui
Seruos, & Filium Domini Vineæ interfecerunt: de
quibus ait Dominus: Malos male perdet, & Vineam
suam locabit alijs agricolis. Et per aliam de Rege, qui
vt Regnum acquireret profectus dicitur: & Gentes
super quas regnare debuit ad eum misisse inducuntur:
quod habere illum pro Rege nollent, ad quos exerci-
tum ille direxisse, & Gentes illas perdidisse fertur. Ait
autem priusquam à Iudæis repudiaretur. Non sum
missus nisi ad eas oues, quæ perierunt domus Israël.
Et ad discipulos quos ad prædicandum mittebat: In
vias (inquit) Gentium non ambulaueritis: sed ite
potius ad oues quæ perierunt domus Israël. Postea
quam verò à Iudæis eiectus, & crucifixus fuit, & res-
urrexit, sic inquit: Ite, docete omnes Gentes, prædi-
cate Euangelium omni creaturæ. Et in Actis apud

Mat. 22.

Luc. 20.

Luc. 19.

Mat. 15.

Mat. 10.

Acto. 13. Lucam sic loquitur ad Iudæos Apostolus : Vobis
 oportuit primum loqui verbum Dei , sed quoniam
 repellitis illud ; & indignos vos iudicatis æterna vita ;
 ecce conuertimur ad Gentes ; sic enim præcepit nobis
 Esai. 49. Dominus, Posui te in lucem Gentium, vt sis in salutem
 vsq; ad extremum terræ. Et sic semper primò in Sy-
 nagogis Iudeorum prædicauit Paulus tum Gentibus.
 Rom. 1. Et in Epistola ad Romanos præstare scripsit Hæbre-
 3. os alijs Nationibus multis modis. Nā salus ex Iudæ-
 is est. Et de Euangelio ait ; quod est in salutem omni
 cerdenti, Iudæo primum, & græco. Et cum prædica-
 bat ; semper Christum aiebat primo Iudæis promissum,
 & cum illis Gentes fuisse conuinctas, quæ in Iu-
 dæorum locum assumptæ fuissent de oleastro in Oli-
 uam insertæ, eorum (ait) amissio, reconciliatio est
 Rom. 11. Mundi. Quòd si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem
 cum oleaster esses, insertus es in illis, & socius radicis
 & pinguedinis Oliuæ factus es, noli gloriari aduersus
 ramos. Dicis ergò. Fracti sunt rami vt ego inserar.
 Bene, propter incredulitatem fracti sunt; tu autem fi-
 des stas, noli altum sapere, sed time. Si enim Deus na-
 turalibus ramis non pepercit, ne fortè nec tibi parcat.
 Ose. 2. Et in eadem Epistola ex Osea. Vocabo non plebem
 meam, plebem meam; & non misericordiam consecuta-
 tam, misericordiam consecutam. Et de Gentium voca-
 tione Psalmum adducit ; Annunciabo Nomen tuum

in Gentibus, & laudate Gentes Dominum. An Iudæ-
 orum tantum Deus, & non Gentium? Item Gentes Rom. 13
 quæ non sequebatur iustitiam, apprehenderunt iusti- 9. 10.
 tiam. Item Gentes autem subintroierunt. Item reuela-
 tum est S. Apostolis Gentes esse participes. Et quod Eph. 3.
 debuerit omnibus in Gentibus Christi fides esse, &
 per fidem ipsius Regnum per omnes terras congrega-
 ri, Dominus ad Abraham, & Isaac, & Iacob locutus
 est, & per Prophætas testatus est. Ad Abraham sic in-
 quit: Benedicentur in semine tuo omnes Gentes, & Gen. 22.
 Patrem Gentium dedi te. Dauidis porrò Psalmi sunt
 his vaticinijs referti, ex quibus pauca referam. Quod
 Christo Gentium omnium hæreditas fuerit à Patre
 promissa, sic Dauid per verba Patris ad Filium insi-
 nuauit. Postula à me, & dabo tibi Gentes hæredita- Psal. 2.
 tem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Et sic
 in plurimis alijs locis vaticinatus est, prout in sequen-
 tibus. Iubilate Deo omnis terra, Psalmum dicite no- Psal. 65.
 mini eius. Omnis terra adoret te, & psallat tibi. Bene-
 dicite Gentes Deum nostrum, et auditam facite vocem
 laudis eius. Cantate Domino canticum nouum, can- Psal. 45.
 tate Domino omnis terra. Annunciate inter Gentes
 gloriam eius, in omnibus populis mirabilia eius. Af-
 ferte Domino patriæ Gentium: afferte Domino glo-
 riam, et honorem: afferte Domino gloriam nomini
 eius: commoueatur à facie eius vniuersa terra. Dicite

in Gentibus quia Dominus regnauit. Confitebor tibi
 Psal. 14. in Ecclesia magna, in populo graui laudabo te. Ipse
 Psal. 104. Dominus Deus noster, in vniuersa terra iudicia eius.
 97. Notum fecit Dominus salutare suum. In conspectu
 Gentium reuelauit iustitiam suam. Viderunt omnes
 18. termini terræ salutare Dei nostri. In omnem terrā exiit
 sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum.
 Quod in Epistola ad Romanos adduxit Paulus. Iste
 sonus Apostolorum est qui fidem per totum orbem
 Psal. 6. prædicarunt. Sperate in eo omnis congregatio popu-
 li. Effundite coram eo corda vestra. Dominus regna-
 uit, irascantur populi, qui sedes super Cherubin, mo-
 98. ueatur terra. Dominus in Syon magnus et excelsus
 Psal. 7. super omnes populos. Exurge Domine in præcepto
 quod mandasti, et Synagoga populorum circunda-
 bit te. Dominus reuelabit condensa, et in templo eius
 18. omnes dicent gloriam. Et dominabitur à mari vsq;
 ad mare: et à flumine vsq; ad terminos orbis terrarū.
 71. Coram illo procident Æthiopes, et inimici eius terrā
 lingent. Reges Tharsis et insulæ munera offerent. Re-
 ges Arabum, et Sabba dona adducent. Et adora-
 bunt eum omnes Reges terræ; omnes Gentes serui-
 ent ei. Sit nomen eius benedictum in sæcula. Ante solem
 permanet nomen eius: vel (vt in Hæbraico legitur)
 filiationis nomen eius ante solem. Et benedicentur in
 ipso omnes tribus terræ; omnes Gentes magnificabūnt

eum. Et benedictum nomen Maiestatis eius, & reple-
bitur Maiestate eius omnis terra fiat fiat. Dominus ^{Psal. 95.}
regnauit, exultet terra, lætentur insulæ multæ. Annun-
ciabunt cœli, id est Apostoli, iustitiam eius: omnes po-
puli gloriam eius videbunt. Quoniam tu Dominus
Altissimus super omnem teram. Sagittæ tuæ acutæ ^{44.}
populi sub te cadent. Constitues eos Principes ^{Psal. 81.}
super omnem terram. Surge Deus iudica terram: quo-
niam tu hæreditabis in omnibus Gentibus. Annunci- ^{39.}
aui iustitiam tuam in Ecclesia magna. Regna terræ ^{77.}
cantate Deo, psallite Domino qui ascendit super cœ-
lum cœli ad orientem. Iubilare Deo omnis terra, can- ^{99.}
tate, exultate, & psallite. Dominus parauit in cœlo sed ^{10.}
dem suam, et Regnum ipsius omnibus dominabitur.
Domine Dominus noster, quam admirabile est no- ^{8.}
men tuum in vniuersa terra. Exaltare super cœlos De- ^{Psal. 107.}
us, & super omnem terram gloria tua. Liquefacta est
terra, & omnes qui habitant in ea. Ego confirmaui
columnas eius. Et cognoscant quia nomen tibi Domi- ^{Psal. 74.}
nus. Tu es solus Altissimus in omni terra. Vacate, & ^{28.}
videte, quoniam ego sum Deus, exaltabor in Genti-
bus, & exaltabor in terra. Omnes Gentes plaudite ^{45.}
manibus, iubilare Domino in voce exultationis. Quo- ^{46.}
niam Dominus excelsus, terribilis, rex magnus super
omnem terram. Subiecit populos nobis, & Gentes
sub pedibus nostris: quoniā Rex omnis terræ Deus.

D iſſ

Psallite sapienter. Regnauit Deus super Gentes. Do-
 minus sedet super sedem sanctam suam: principes po-
 pulorum congregati sunt cum Deo Abraham. Mag-
 nus Dominus & laudabilis nimis in Ciuitate Dei no-
 stri, in monte sancto eius. Fundatur exultatione vni-
 uersæ terræ Mons Syon: Latera Aquilonis: Ciuitas
 Regis magni. Deus in medio eius cognoscetur cum
 suscepit eam, quoniam ecce Reges terræ congrega-
 ti sunt, conuenerunt in vnum, &c. Secundum nomen
 tuum Deus, sic & laus tua in fines terræ, & adora-
 bunt in conspectu eius vniuersæ familie Gentium.
 Quoniam Domini est Regnum, & ipse dominabi-
 tur Gentium. Manducauerunt, & adorauerunt
 omnes pingues terræ, in conspectu eius cadent om-
 nes qui descendunt in terram. Donec annunciem
 brachium tuum generationi omni, quæ ventura est.
 Confitebor tibi in populis Deus, & psallam tibi in
 Gentibus. Confiteantur tibi omnes Reges terræ,
 quia audierunt omnia verba oris tui. Omnes Gentes
 quascunque fecisti venient, & adorabunt coram te
 Domine, & glorificabunt nomen tuum. Laudate
 Dominum omnes Gentes, collaudate eum omnes
 populi. Et timebunt Gentes nomen tuum, & om-
 nes Reges terræ gloriam tuam. In cōueniendo populos
 in vnum, & Reges vt seruiant Domino. Esaias
 etiam. Parauit (inquit) Dominus salutare suum in

Psal. 21.

70.

56.

137.

85.

116.

101.

Esai. 51.

oculis omnium Gentium, & videbunt omnes fines
terræ salutare Dei nostri. Et ad filium. Ambulabunt ^{60.}
Gentes in lumine tuo, & omnes Reges in splendore
tuo. Et per eundem sic Dominus. Ego autem opera ^{66.}
eorum, & cogitationes eorum veni vt congregem
cum omnibus Gentibus, & linguis: & venient, &
videbunt gloriam meam, & ponam in eis signum, &
mittam ex eis qui saluati fuerint ad Gentes, in Mare,
in Affricam, et Lydiam; tenentes sagittam in Italiam,
et Græciam: ad Insulas longe: et eos qui non audie-
runt de me, et non viderunt gloriam meam. Per Hie-
remiam quoq;. Viuit Dominus qui eduxit filios Israël ^{Hier. 6.}
de terra Aquilonis, et de vniuersis terris ad quas
eieci eos. Ecce ego Piscatores multos mittam (di-
cit Dominus) et piscabuntur vos. Et posthac mittam
eis multos Venatores, et venabuntur eos de omni
monte, et de omni colle, et de cauernis petrarum, quia
oculi mei sunt super omnes vias eorum. Et Baruch, ^{Baru. 3.}
O Israël quàm magna est domus Dei, et quàm ingēs
locus possessionis eius: Magnus est, et non habet fis-
nem: Excelsus et immensus. Habacuc autem. Operuit ^{Haba. 3.}
coelos gloria eius, et laudis eius plena est terra. Dani- ^{Dani. 2.}
el etiā hoc vaticinatus est per lapidē sine manibus ab-
scissum, qui repleuit vniuersam terram. Et apud Ioelē. ^{Ioel. 3.}
Ecce in diebus illis, et in tempore illo, cum conuertero

captiuitatem Iuda, & Hierusalem: congregabo omnes
Mich. 2. Gentes, & deducam eas in vallem. Et per Micheam,
Nos ambulabimus in nomine Domini nostri in æter-
num; & ultra, In die illa (dicit Dominus) congrega-
bo claudicantem, & eum quem eieceram colligam, &
quem afflixeram; & ponam claudicantem in reliquias,
& eum qui laborauerat in Gentem robustam, & Reg-
nabit Dominus super eos in monte Syon vsq; in æ-
ternum. Et ibidem supra. Erit in nouissimo dierum
mons domus Domini præparatus in vertice mons
tium, & sublimis super colles, & fluent ad eum populi,
et properabunt Gentes multe, et dicent: Venite ascen-
damus in montem Dei, et ad domum Dei Iacob: et
docebit nos vias suas, et ibimus in semitis eius, quia de
Syon egredietur Lex, & Verbum Domini de Hieru-
salem, et iudicabit inter populos multos, et corripiet
Gentes fortes vsq; in longinquum. Et in primo capis-
te. Audite populi omnes, et attendat terra, et plenitudo
eius; et sit Dominus Deus vobis in testem, Dominus
de templo Sancto suo, quia ecce Dominus egredietur
de loco suo, et descendet, et calcabit super excelsa ter-
ræ, et consummentur montes subtus eum etc. Et infe-
rius posteaquam duplicem Messiae posuit egressum,
vnum ab æterno secundum Diuinitatem, et alterum
ex Bethleem secundum carnem, sic subiunxit. Et sta-
bit, et pascet in fortitudine Domini Dei sui in sublimi-
tat

tate montis, & conuertentur, quia tunc magnificabitur usque ad terminos terrae. Et per Malachiā : **Mal: 1.** Magnus est nomen meum in gentibus ab ortu solis, usque ad occasum. Et per Zachariam : Et applicabuntur **Zach: 2.** ad Dominum gentes multae in die illa, & erunt mihi in populum, & habitabo in medio eorum. Longius progredieretur sermo, si omnia vellemus colligere Vaticinia, quod Christi fides & religio, & Regnum, seu Ecclesia, debebat per omnes gentes diffundi, ac sic vniuersalis esse. Et Angeli Domini ad Pastores : **Luce 2.** Annuncio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo. Christus etiam Euangelium suum in vniuerso Mundo praedicandum affirmavit, sicut etiam **Mat: 24.** Apostolis praecipit : Praedicate (inquit) Euangelium omni creaturae : docete omnes Gentes. Et subiunxit **Mar. 16.** Marcus : Ipsi autem profecti praedicauerunt ubique Domino cooperante. Dominus etiam a quatuor Ventis **Matt: 28** congregandos Electos suos ab Angelis affirmavit : **24.** per quod suam Ecclesiam & fidem Catholicam fore significauit. Et Paulus ad Romanos scribens : Nunquid **Rom: 10** (ait) non audierunt. Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terrae verba eorum. Et ubique praedicat vniuersalem fidem, & Ecclesiae vniuersitatem : ut in Epist: ad Colossenses ubi **Collo: 1** ait : Euangelium peruenit ad vos, sicut & in vniuerso Mundo est, & fructificat. Apertissime Vobis haec

E

demonstrant, quod sicut Christi Regnū Ecclesia debuit καθόλου. id est in Vniuersum esse, ita & fides vera. Quod etiam perennis eius prædicatio esse debuerit in aperto nunquam deficiens, & aduersus Inferorū portas inuicta, passim David, & cæteri Prophetæ, apertissimè testati sunt. Ad Filium sic David loquitur :

Psal. 144 Regnum tuum, regnum omnium sæculorum, & dominatio tua de generatione in generationem. Et in

145. alio Psalmo, de eodem Filio : Regnabit Dominus in Syon, Deus tuus in generatione & generationem.

44. Et iterum : Sedes tua Deus in sæculum sæculi, virga directionis, virga Regni tui : quod etiam ad filiū dictum esse testatur ad Hæbreos Paulus. Item, Sedebit Deus Rex in æternum. Et Pater ad Filiū : In æternum ædificabo Sedem tuam de generatione in generationem. Et ponam in sæculum sæculi semen eius, et

88. Thronum eius sicut dies Coeli. Semel iuravi David seruo meo, semen eius in æternum manebit, & Thronus eius sicut Sol in conspectu meo, & sicut Luna perfecta in æternum. Et alibi : Quoniam hic est Deus

40. noster in æternum : ipse reget nos in sæcula. Esaias autem : Multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis. Super solium David, & super Regnum eius sedebit, vt confirmet illud, & corroboret in iudicio, & in iustitia, a modo, et vsq; in sempiternum. Et apud

Dan. 2. Danielem : In diebus illis suscitabit Deus coeli,

Regnum quod in æternum stabit : & regnum eius alteri populo non tradetur : comminuet autem & contundet vniuersa regna, & ipsum stabit in æternum. Et de hoc Christi Regno iterum apud eundem : **Su. Dani: 7.** scipient autem Regnum Dei Altissimi, & obtinebunt regnum vsq; in seculum, & in seculum seculorum. Et ibidem in fine : Cuius regnum, regnum sempiternum est, & omnes Reges seruiant et obediant ei. Et rursum **Psal. 9.** **65.** David : Dominus regnabit in æternum, & in sæculum sæculi : peribitis gentes de terra illius. Item **Mich: 2** qui dominatur in æternum. Et **Luce 10** regnabit Dominus super eos vsq; in æternum. Angelus etiam ad Mariam de Christo : Hic (inquit) erit magnus, & filius Altissimi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus sedem David Patris eius, et regnabit in domo Iacob in æternū, et Regni eius non erit finis. Christus etiam Dominus, Ecclesiæ suæ perennitatem insinuauit dicens : Non præteribit generatio ista donec **Matt. 24** nec omnia fiant. Paulus etiam vbicq; prædicat, oportere eum regnare, donec omnia sibi subiiciat, quod **1 Cor: 15** erit vsq; ad Mundi consummationem.

Hæc de Christi Regni perpetuitate. Audite et de eius fide ac testamento, in quo Regnū ipsum est congregatum. Tu autem Domine (inquit David) in **Psal. 101** æternum permanes, et memoriale tuum de generatione in generationem. Et iterum : Domine nomen **104.**

tuum in æternum, Domine memoriale tuum in generatione et generationem : et ad Filium de ipsius Lege & fide, ac testamento locutus est. Et alio in loco : Si autē dereliquerint Filij eius Legem meam, & in iudicijs meis non ambulauerint : si iustitias meas profanauerint, & mandata mea non custodierint, visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum, misericordiam autem meam non dispergam ab eo : neque nocebo in veritate mea, neque profanabo testamentum meum : & quæ procedunt de ore meo non faciam irrita. Nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei. Animaduertitis quomodo inuictam Christi veritatem & perpetuam, Spiritus Sanctus prædixit : contra quam inimicus, id est Sathana, cum suis portis, & prauis opinionibus non esset præualiturus. Rursum, Laudate Dominum quoniam suavis est Dominus, & in æternum misericordia eius, & usque in generationem & generationem veritas eius. Item : Confirmata est super nos misericordia eius, & veritas Domini manet in æternum. Item, in generatione & generatione veritas tua, fundasti terram & permanet. Item : Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi. Confessio ista de fide est & doctrina Christi, quæ perennis per omnes ætates dicitur : & in toto illo Psalmo ad Christum, & ad Ecclesiam verba facit Propheta.

Per Baruch quoque Deus : Statuam (inquit) illis Testamentum alterum sempiternum, ut sim illis in Deum Baruch 1
& ipsi mihi in populum, & non mouebo amplius populum meum filios Israël à terra quam dedi illis. Et
per Ezechielem : Percutiam illis foedus pacis, pactum Eze. 27.
sempiternum erit eis, & firmabo eos, et multiplicabo,
et dabo sanctificationem meam in medium eorum in
perpetuum : & erit tabernaculum meum in eis, & ero
eis Deus, & ipsi erunt mihi in populum. Foedus &
Testamentum hoc, et sanctificatio ista nouæ legis, fides
est quæ sanctificat : et tabernaculum istud Ecclesia
est, in qua ipse habitat in perpetuum : ac sic nec de-
ficit, nec vincitur, quia Deus in medio eius non com- Psal: 45.
mouebitur. Et apud Oseam : Percutiam foedus in Oseæ. 2.
illa die, et sponsabo te mihi in sempiternum, et spon-
sabo te mihi in iustitia et iudicio, et in misericordia, et
in miserationibus, et sponsabo te mihi in fide, et scies-
tur quia ego Dominus. Ad totam Ecclesiam usque
ad consummationem sæculi futuram, locutus est Domi-
nus, quam ipse in fide sponsauit in perpetuum, atque ita
eius fides usque ad mundi finem permansura est. Et
Christus de sua doctrina sic est contestatus : Coelum Matt. 24
et terra transibunt, mea autem verba non transibunt.
Et de Petri confessione, quæ fides est eius, sic ait : Super
hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, et portæ
infernæ non præualebunt aduersus eam. Petra enim, et

16.
Lucę 22

1. Tim. 3

Matt. 5.

10.
Marci
ultimo.

Matt. 10

Rom. 10

Petrus est dictus à Petra Christo, & ipsius confessio seu fides (vt S. Doctores exposuerunt). Et apud Lucam de eadem Petri fide: Rogavi pro te Patrem, vt non deficiat fides tua. Si portæ inferi, hoc est hæreses, & impietates, et doli, ac machinationes diabolicae non preualent contra petram istam, hoc est vel Ecclesiam, vel fidem Christi: si etiam Petri fides deficere non potest: certè inuicta, & superior semper in aperto manet: et idcirco Ecclesia fundamentum et columna veritatis à Paulo appellatur, quia in fide sua errare et superari nequeat: et quidem (vt dixi) in aperto, & perenniter manere Fides & Ecclesia debent: nam Christus Ciuitatem in monte positam vocat, & Lucernam in candelabro positam, quæ luceat omnibus qui in domo, id est Ecclesia sunt, quæ est domus Dei: & eius fidei præcones et præsides vocauit lucem mundi, quibus præcepit prædicare super tecta, & per totum Mundum quæ audiuiſſent. Et quomodo potest nō in aperto dici esse Christi fides, si ipse ait: Qui non confitebitur me coram hominibus, non confitebor ego eum coram Patre meo. Et Paulus clamat: Corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem. Idē Christus voluit pro ipsius et Euangelij confessione omnia relinqui, imō & vitam proſundi. Hæc autem in occulto fieri non possunt, ac sic nec Ecclesia, vel eius fides in occulto esse debet, aut

potest. Et cum Ecclesiam adiri inter nos & fratrem
iudicaturam mandauit, ostendit apertam et notam esse
se: quam etiam congregationem Aquilarum vocauit
apud Math: quæ occulta esse non potest. Cum etiā Matt. 24
Paulus à Pastoribus, et Doctoribus, et Prophætis
Ecclesiam ædificari scripserit, certè ista ædificatio per
fidei prædicationem manifesta est. Et quomodo fieri
salui possemus, si vera fides ignoraretur, et Christi
Ecclesia non esset aperta? Nam sine fide impossibile
est placere Deo. Et hæc per auditum, auditus autem
per verbum prædicantis. Ac sic et prædicator, et ver-
bum in aperto sunt. Christus etiam inquit se Vitem
esse, et nos palmites, et si manserimus in vite, viuem⁹:
et Ecclesia Vitem istam habet, quæ et Christi corpus
vocatur. Vnde in Ecclesia nos esse oportet, si viuere
volumus, quæ idcirco nota esse debet, vt vbi vitam
habeamus, non simus incerti. Et quis tam stultus
contrarium asserat, si fides prædicata est, et Ecclesia
in gentibus per totum mundum ædificata est? Hæc
namq; in occulto non fiunt. Semper autem prædica-
ta est, et vbiq; fides, et congregata Ecclesia: ac sic
semper in aperto fuit: et in ea qui fidem rectam præ-
dicarunt nunquam defecerunt: quia ex prædicante
fides est. Quomodo enim audient (inquit) sine præ- Rom. 10
dicante? Et quomodo prædicabunt si non mittantur?
Et hoc deniq; Prophæta prænunciauit dicens: Gene

ratio, & generatio laudabit opera tua, & potentiam tuam pronuntiabunt. Et de Pastoribus qui fidem essent tradituri iugiter per omnes ætates : Pro patribus tuis nati sunt tibi filij : Constitues eos Principes super omnem terram, memores erunt nominis tui Domine de generatione in generationem : propterea populi confitebuntur tibi in æternum & in sæculum sæculi.

Ex his colligere apertissimè possitis, quod ea est Christi vera fides, quæ in omnes terras diffusa est, sicut etiam Christi Ecclesia, non quæ in vna tantum provincia fuisse, vel esse inuenitur : quæ etiam postquam per omnes gentes prædicata est nunquam defecit, nunquam victa & superata est ab hæreticis, sed oēs ipsa subiecit, & tanquam inutilia sarmenta excidit, & à se repulit, ipsa in suo Trunco integra remanens. Contrà verò videtur ex supradictis probari quod doctrina quæ aliquando per aliquos importata est, & postea reiecta, explosa, cessauit per oēs Christi Ecclesias, ea falsorum est Prophetarum. Duas igitur veræ fidei notas, quibus dinoscitur, & à falsa religione discriminatur, rectè Patres nostri antiquitatem & vniuersitatem docuerunt : quod scilicet ea sit vera & sancta, quæ post Apostolorum prædicationem, non vna tantum in lingua, vel vna in prouincia, vel in aliquibus : neque aliquo tantum tempore extiterit : sed quæ per omnes terras, & in omnibus populis semper prædicata,

dicata, & cūstodita, & defenſa contra omnes hære-
ticos fuerit. Vnde ad nos fides venit? Certè à Pa-
tribus, qui vſq; ad Apoſtolos ſuas monſtrare poſſunt
origines, hi enim ordinationem ab illis habuerunt,
& fidei traducē ſine interpellatione, qua ratione, ſem-
per Sancti viri hæreticos refellebant, vt: Origenes,
Cyprianus, Tertullianus, Ireneus, Baſilius, Chryſo-
ſtomus, Naziazen⁹, Auguſtinus, Hieronymus, Am-
broſius, Cyrillus: & cæteri, tàm Latini, quàm Græ-
ci, et Affricani, Proinde ſi vera fides ante vos fuit,
et ſemper fuit, & inuicta, et aperta fuit: non autem à
Vobis cœpta eſt: cogimini demonſtrare quis vobis
ſcum aliquando ſenſerit poſt Apoſtolos de Deo, &
Sanctiſſima, Indiuiduaq; Trinitate, et de Chriſti
perſona. Nos enim Apoſtolos ipſos, tum eorum
ſucceſſores, Martyres, Paſtores, Doctoresq; vni-
uerſos per totum orbem, & per omnia tempora
oſtendere poſſumus: qui, vt nos de vnitæte Tri-
nitatis ſenſerunt, & libros reliquerunt. Qui verò
iſti ſunt, quorum furores ſequimini? Ebionitæ,
contra quos Beatus Ioannes Euangelium ſcripſit: &
cum illis, perfidi ſunt Iudæi, qui poſt Chriſtum exſti-
terunt. Antiquiores enim nobiſcum de Deitate, &
Trinitate conuenerunt, & de duabus in Chriſto fu-
turo naturis: quamuis non erat adhuc Trinitatis myſ-

Luc. 10.
1. Jona, 1.

sterium planè reuelatum : quia Messias debuit scientia
terram replere, qui propter hoc ait : Nemo nouit Pa-
trem, nisi Filius, & cui voluerit Filius reuelare. Deum
nemo vidit vnquam. Vnigenitus Filius qui est in sinu
Patris ipse enarrauit nobis. Demonstrabimus autem
vobis quod & Iudæi ante Christū vnitatem & Trini-
tatē in Deitate crediderunt, et docuerunt, Chaldæos
quoq; & Cabalistas afferemus. Post Ebionitas Praxe-
as, (in quē Tertullianus scripsit,) & Noethus quidā,
& ab eo Sabellius, et tum Paulus Samosatenus fuerūt,
qui tres in Deitate personas à Sathana impulsī abne-
garunt, quorum aliqui Patrem carnem assumpsisse af-
firmarunt, ideoq; Patropassiani sunt appellati. Hi ve-
rò sunt statim reiecti & explosi Nicæno præsertim in
Concilio, et sic defecerūt: et purgata est Domini area:
nisi quod inter suos hāc Mahometus, sicut et alias im-
pietates renouauit. Non sunt autem in Christiana Re-
pub: vsq; ad Seruetum nominati, qui nostro tempore
à Diabolo instigatus ex inferis hanc pestem retulit,
quem vester Blandrata, et Franciscus Dauidis secuti
sunt, cui ex vobis multi tanquam Sathanæ membra
conglutinati sunt. Sed ex hoc solo posset vobis liquere
falsam esse et diabolicam eorum doctrinam per duas
illas superius tractatas à nobis fidei rectæ notas: quod
in paucissimis tantum fuit, et paruo tempore Ecclesiæ

am moleſtauit, ſed ſtatim extincta eſt vel ſeparata, et
per totum orbem abiecta, cum Chriſti fides in omnes
terras diſfuſa ſit, et per omnia tempora perenniter et
indeficienter cuſtodita et deſenſa. Et demonſtrauit
ipſe Chriſtus cum ait: ſeductores & falſos Prophetas
hic aut illic, in deſerto, vel inpenetrabilibus, non in vna
congregatione aquilarum, id eſt Apoſtolorum, & Mat. 24.
ſucceſſorum ac Doctorem, vnoq; in corpore, id eſt
Eccleſia vniuerſali futuros. Colligamus ergo ſic: ea
eſt vera fides Chriſti, & religio, quæ ab Apoſtolis eſt
prædicata. Et hæc: quæ non in vna tantum prouincia,
ſed per omnes terras eſt euulgata, neq; vnquam victa
eſt: nunquam defecit: ſed ſemper manſit in aperta &
manifeſta prædicatione ac profeſſione. Sed de Trini-
tate ac de duabus in Chriſto naturis fides ſemper &
per omnes orbis terras inter Chriſtianos eſt prædicata
& cōſeruata perenniter in aperta & inuicta confeſſio-
ne. Sabellij verò, et Pauli Samofatenſis, Serueti, et
Blandratæ impietas in pauciſſimis vnius Prouinciæ
ac modico tempore fuit, et illis confutatis ceſſauit. Con-
uincitur ergo de vnitæte, ac Trinitate Deitatis, ac de
duabus in Chriſto naturis fidem Apoſtolorum, et
ideò veram eſſe. Blandratæ autem et ſectatorum do-
ctrinam, blaſphemiam eſſe ſathanæ. Sanè ſiquidem
iſti Trinitatis et Chriſti perſonæ hoſtes, ante ſe aliquā

do rectam fuisse de Deo fidem fateantur (vt supra dixi) nec à se cæptam fuisse asserant : prodere nobis et tempus et Doctores rectè istius fidei debēt, et nos per illorum sententiam istos refutabimus : modo eos adducant cum quibus Ecclesia Vniuersalis consenserit : quosq; approbauerit : nō fontes illos coenosos Ebionem, Cherintum, Praxeam, Sabellium, Noethum, Paulum Samosatenum, Arium, Eunomium, Photium, Eutichen, & Nestorium, quos omnes Christiani coetus relegarunt, & Sathanæ tradiderunt. Sic Theodosio Imperatore confusi sunt Ariani. Vos autem tam estis ab vno Blandrata & Francisco Dauidis dementati, vt Deum abnegaueritis infelicissimi, & à Christo & eius Patre, & ab Apostolis, & eorum successoribus, & omnibus per orbem Ecclesijs vos separaueritis. Hoc loco tamen dicamus. Ante vos rectæ fidei prædicatores extiterunt, & his credendum est, quia veritatem prædicantibus fides est habenda, cum per Spiritum Sanctum loquantur, & Christus eos audiri mandauerit quos mitteret. Hi verò fuerunt qui rectam eius fidem prædicarunt : quorum idcirco sermonem nos audire oportet. Quamobrem nominandi sunt vobis qui de Trinitate deq; Christo rectè senserunt & prædicarunt : cum in aperto semper Christi fides extiterit : & qui eam non sunt palàm confessi, nec

Lu. 10.

Ioan. 13.

nec vſq; ad mortem tenuerunt, veri non fuerunt Chriſtiani. Quoſcunq; vos nominaueritis rectæ fidei Doctores ab Eccleſia Vniuerſali receptos, quæ ſola Chriſti Regnū facit, cui omniū Gentium hæreditas fuit promiſſa (vt ſupra tractauimus) per eorum vos ſententias confutabimus, quia recta & vera prædicantibus credendum eſt Diuino ex præcepto. Quo iam conſugietis cum veſtris Blandrata, & Franciſco Dauidis? Scripturasne Sacras appellabitis traditionibus & Sanctorum interpretationibus reiectis? vt Lutheriani, & Caluiniſiani, à quib⁹ vos primo ſeducti eſtis, & nūc ab eis degeneraſtis in peius ad Sathanam? Sed ô vos, an nescitis quod ait Petrus : ſcripturas ab hæreticis in ſuam 1. Pet vlt perniciem deprauari? Scripturas ſemper citarunt hæretici ſicut Catholici. Vnde quod vtriq; parti deſeruit : vos per id controuerſiam dirimere nunquam poteſtis : quia hæretici eas ſic intelligunt : vt peruertant ſicut veſtrates Blandrata, & Franciſcus Dauidis poſt Seruetum, & calumnia, malaq; intelligentia crimen facit. Nonne ſub Concilio Nicæno Sabelliani Scripturas citarunt? Nonne & Ariani, Eunomiani, & Macedoniani, Neſtoriani, & Photiniani? Et quomodo ſunt reiecti? Certè illi trecenti, & decem & octo Patres, traditione ſunt uſi : ſicut in tribus alijs Sacris Concilijs : quam per manus Prædeceſſorum ſuorum ab

atis alios Patres vestros quàm Ebionem, Cherintum, Praxeam, Sabellium, Samosatenum, Seruetum, et Arium, et Macedonium, qui non fuerunt in ista successione, ac ordinatione Apostolica, sed extranei, reiecti, et explosi, et vel relegati vel interfecti cessauerunt: merito dicimus quòd cum illis in errore Sathanico versamini, à quo resipiscite si perire non vultis. Semper Apostolorum successores per totum Mundum Pastores, Martyres, Doctores, & Presbyteri, Deum vnum in Trinitate docuerunt: & Christum Dei Filium, Deo Patri æqualem, et coæternum, et consubstantialem secundum Diuinam naturam: et hominem secundum humanam Patre minorem, in tempore natum et passum: et aliter nunquàm inter Christianos creditum est. Hæc ergo fides recta et sancta, et vobis fuit retinenda, non ad vnius scelesti hominis ineptissimas argucias immutanda. Atque, vt vos à mortali excitem (si permiserit Deus) Letargo, hanc ad vos Parenesi acerbiorẽ quidem quam velletis, sed peccato vestro infinitis modis minorem scripsi. Ad Illustrissimũ quoque Principem vestrum Stephanum Bathori de sua vestram in salutem prouidentia paulò fusiores lucubrationes dedi. Paucis verò interiectis Mensibus librum meum Typis excusum (spero) ad vos mittam: de quo supra mentionem feci: sed Admonitorem hunc premisi. Quòd si Principi

Vestro, et vobis placitum fuerit, veniam ego, et vestrum Bolondratam, et Franciscum Daudis, et eorum discipulos gladio Diuini verbi sternā, modo vos tantam à vobis pestem, tantumq̃ infernalem foetorem abijciatis, et bestias interficiatis, quæ animas deuorant vestras. Expectabo et à Principe Illustris. vestro, et à vobis quid statueritis ad me rescribi, et ad Collegium Venerabile Strigonien: responsum mitti. Deus vestre mentis oculos illuminet Sachanę tenebris obcæcatos, vt lucem, quæ vera est Lux: Iesum Christum Dominum et Deum nostrū Dei Filium ^{ὁμοῦσσιον} cernere possitis, et cum agnoueritis Deum et hominem cum vestris Patribus à quibus desciiuistis adoretis, cui sit laus et gloria in secula seculorum, Amen.

ERRATA.

Pag. 10	Vers. 15.	errigere pro erigere.
Pag. 20	Vers. 12.	Ihesu pro Iesu.
Pag. 12.	Vers. 10	orthodoxeq̃ pro orthodoxæq̃.
Pag. 14.	Vers. 8.	Ihesum pro Iesum.
Ibidem.	Vers. 11.	repuistis pro respuistis.
Pag. 20,	Vers. 15.	Affrica pro Aphrica.
Pag. 23,	Vers. 11.	cerdenti pro credenti.